

roppant pénz és véradozatokkal me szerzett a „bolgár testvérek“ számára: türhető emberi lét az orosz nép millióinak megszüntetésé az önkény azon brutális uralmának, melyhez hasonló többé Europa egyetlen államában sem található. A merénylet közvetlen hatása alatt küldött táviratok szerint a visszahatás igen nagy, s ez természetes is; sajnos volna azonban, ha az orosz kormány még mindig csak megtorlás által akarná a mélyen gyökerező bajt orvosolni. Erre mutat pedig az a hír, hogy a rendőrmisztérium helyreállítatik, mint fennállott I. Sándor cár idejében, élére Loris Melikov gróf állítatik s a tanintézetek, ezek közt a pápi szemináriumok is szigorú felügyelet alá helyeztetnek stb. Egy másik távirat szerint Suvalov gróf, kit mindig békülékeny és reformokra törekvő államférfi gyanánt emlegettek, alkanczellári minőségben Gorcsakov hg mellett átveszi az ügyek intézését; e hír azonban már sokszor felmerült s most is csak fentartással fogadható.

Az egyiptomi konfliktus sem közeledett a megoldáshoz. Az a hír, hogy a szultán a khedive pártját fogja, nem bizonyul valónak, sőt Abdul-Hamid hír szerint el sem fogadta Izmail basa követét; de a khedive elmozdításáról szóló hírek szintén koraiak s Párisban úgy mint Londonban egyelőre aligha fognak oly rendszabályhoz nyulni, melyet csak fegyveres erővel lehetne végrehajtani. A „Morning Advertiser“ szerint Anglia és Franciaország ultimátumot fognak intézni az alkirályhoz, — az ultimátum tartalma fölött azonban még csak most folynak a tárgyalások Párisban, hová Bourke angol államtitkár'e napokban utazott. Ezalatt Egyiptomban tovább foly a bomlás; most már a államadósság ellenőrző bizottság is feloszlott, az európai szakemberek egymás után cserben hagyják a khedivét s előre látható, hogy a basák gazdálkodása a legközelebbi idő alatt kényszeríteni fogja a khedivét vagy a bukás kimondására, vagy az angol francia föltételek elfogadására.

Merénylet a cár ellen.

Pétervár, április 15. A merénylet reggel 9 óra körül történt, a pétervári kerület táborokra épületeinek és a tengernagyi térnek sarkán, a Gorcsakov-féle palota bejáratának átellenében. A táborkar palotájának falán három golyó nyoma látszik. A gonosztevő azt mondta, hogy Sykoloff Jánosnak hívják és a pénzügyminisztérium vidéki alkalmazottja. Többet nem akart vallani és azt mondta, hogy az utókor lesz az ő tettének bírója. A hóna alatt két méregtokocsát találtak viasszal oda erősítve. Midőn elfogták, összeszorította fogaikat; midőn elfogta a hányás, hab jött a szájából. Minthogy vonakodott bevenni az ellenmérget, tegnapi híre járt, hogy meghalt, de úgy látszik, hogy még is sikerült beadni az ellenmérget. Tegnap este kivégítették a várost, a császári palotát néptömeg fogta körül; a legelőkelőbb örömnívítatokozatok követekeztében megjelent a cár az ablaknál. A birodalom minden részéből és a külföldi udvaroktól szerencsevívítatok érkeznek. A pétervári nemesség bizottságát küld a cárhoz, hogy fejezze ki ragaszkodását és a megkísérelt merénylet fölött utálattát.

Pétervár, április 15. Miután az orvosok biztosították a merénylő életét, a testőrlovász-erzred fődzóttel a Péter-Pál várba kísérte a rendőrfőnökség épületéből. A cár délelőn a téli palotában fogadja a főméltsóságok szerencsekívánatait.

Konstantinápoly, április 15. A szultán táviratilag kívánt a cárnak szerencsét megmeneküléséhez.

Berlinből jelentik, hogy a német császár külön meghatalmazottat fog Pétervárra küldeni, hogy tolmácsolja szerencsekívánatait a cárnál. A német császárt rendkívül meglepettette az attentatum híre.

Párisból, jelentik, hogy a cár ellen intézett attentatum rendkívül felizgatta a pénzügyi köröket, annyival inkább, mert magán tudósítások után attól tartottak, hogy Péterváron forradalom tört ki.

A cár ellen intézett merényletről értesülvén király ő felsége — hír szerint — szintén szerencsekívánót táviratot intézett a cárhoz.

A kelet-ruméliai kérdés

az ünnepi szünet alatt nem igen jutott közelebb a megoldáshoz, sőt az újabb táviratok arra látszanak mutatni, hogy a vegyes megszállás terve már megvalósult. Mint egykor konstantinápolyi táviratunk jelent, a porta végleg elutasította a közös akció tervét s berlini tudósítások szerint Oroszország ismét konferenciát javasol s a különböző hírek, melyek a tervezett akció részletei fölött folyó alkudozásokról szólnak, talán már túlhaladtaknak tekinthetők.

A vegyes okkupáció tervét Szentpétervárt, úgy látszik, már megbukottnak tekintik. E váratlan fordulat okául a porta ellenállást emlegetik s ez annyiban való is, hogy a török kormány folyton ingadozott és hol megadta, hol visszavonta beleegyezését. Kérdés azonban, vajon a porta megatartását nem az okozta-e, hogy Gorcsakov hg. mindjárt kezdetben ellenséges állást foglalt el a Suvalov gr. által pártolt terv ellen. A török körjegyzék nem utasította vissza föltétlenül az okkupáció tervét, sőt alkalmat nyújtott kompromiszu-

mokra; de mialatt a kabinetek a török javaslatokat tárgyalták, Gorcsakov hg és az ő panszláv sajtója élesen megtámadták a vegyes okkupációt, melyet az egyes részletek tekintetében uralkodott nézetkülönbségek dacára valamennyi nagyhatalom a legjobb módnak talált, hogy a kelet-ruméliai kérdés békésen megoldassék. Az orosz panszláv párt üzelmivel összefügg bizonyos francia ügynökök működése, kik a párisi kabinet komoly és loyális elhatározása ellenében a berlini szerződés végrehajtását s a rend és nyugalom helyreállítását megakadályozni törekednek, hogy saját, de nem valott céljaitak előmozdítsák. Semmi kétség, hogy ez emberek Konstantinápolyban erőlyesen működtek Anglia ellen a vegyes okkupáció meghíusítása végett.

E fordulattal szemben Bécsből hiteles forrásból jelentik, hogy bármi legyen a mostani alkudozások vége, Oroszország semmiféle ürügyet sem fog felhasználhatni arra, hogy csapatait a berlini szerződésben kitűzött határidő multán is a Balkán-félszigeten hagylassa.

Jagócsy Péterffy József értesítése házi iparról

(Folytatás)

Nem én mondom, a világ legjelesebb nemzetgazdáinak egyike állítja, hogy a tisztán földmives állam állandóan fenn nem állhat s előbb utóbb valamely iparos és kereskedő állam gyarmatává süllyed.

Es ez természetes, hogy valóban gondolkodni sem kell felette: mert míg az iparos és kereskedő állam a vilá: piacát urálja, addig a földmives állam egész léte a felhők járásától függ.

Míg az iparos és kereskedő állam polgárai hol kisebb, hol nagyobb előnnyel dolgoznak, addig a földmives állam polgárai évi 190 nap foglalkozásukat végezve, várják a tavaszt inség és nyomorban esengve mindig állam segélye, támogatása után.

Nem állítom azt, hogy az iparos államokban nem jönnek meg szintén a nehéz napok, hiszen ezt állítva szembe szállának a tagadhatatlan tényekkel; de állítom a lehatározottabban, hogy a mely állam polgárainak a földmivelési munkákon kívül még más foglalkozásuk is van, tehát a hol a család összes, vagy egyes tagjai a szabad időt, mely a főfoglalkozásukból marad — mert marad elég — mellé foglalkozással tudják betölteni, ott az idő pénzé tetettet, legyen most a keresemény még oly csekély, de keresemény mégis, mely fáradsággal szerezve, mint azon szerzemény, mely gyáran indokolatlanul nagyobb a jogsónál s mely csak a földmivelésnél fordulhat elő, de mindig a földtulajonosok kárára.

A mondottakból önkényt következik, hogy a háziipar alatt azon foglalkozást kell értenünk, mely a földmivelési munkák bevégeztével megmaradt időt kitölti.

Továbbá van hazánkban egy, már félig tönkrement kis iparos osztály, melyet a végpusztulástól semmiféle állami intézmény sem fog megmenteni, ha ez maga nem igyekszik oly munkához látni mely mellett a verseny által össze nem zúztatik; ezeknek a házi ipar áldás és valóságos menedék. De van azután nem tudom hány ezer tönkre ment kis birtokos, elszegényedett tisztviselő tanító, szóval egy nagy és szegény középső osztály. — Ezen osztálynak leány gyermekei mondhatnám két harmad számban, még annyitsem tanulnak, hogy komornakká lehessenek. A kisasszony cím és valami ilyen forma nevelés meg van, de a leány szerzeni nem tud s reá a legnagyobb nyomor vár. — Hatoljon csak valaki be oly mélyen a társadalmi élet minden rétegébe, mint ezt én tetvém, oly képet fog találni, melynél sötétebbet szóval vagy írásban nem lehet előadni. Ezen osztálynak a háziipar kenyer, mert becsületes kereseti mód.

A kérdés az: mily házi ipart folytassunk, s ha folytatjuk, termelhetünk e oly czikkeket, melyekkel versenyezhetünk?

Es itt eljutottam oda, hogy az ezen kérdésre adandó felelet által a háziipar felőli fogalmat talán sokanál tisztázhatom.

Sokan, igen sokan vannak, kik azt állítják, hogy a gyáripar mindenben oly erőt fejt ki, mely szerint sem a kis ipar, sem a házi ipar nem versenyezhet.

Ezen állítás a kérdésnek felületre áttekintéséből ered; mert ha valaki megnézi a finom rumburgi gyolcs készítését annyi ezer szövőszéken Csehország népénél;

ha megnézi továbbá a szász és csehországi harisny és keztüszővzeti, egy szóval az egész kötőszővzeti ipart; (Wirkerei)

a szászországi damasz szövőszetet; az odereani szőnyegszővzetet a gyermekjáték ipart; — a borkeztü várrást Sziléziában, Cseh és Franciaországban;

a bajor és morvaországi kosárfonást: a genfi és fekete erdőszőlő óraipart; a svájci fa metszőszetet; a württembergi női ipart (Reutlingeni gyártmány név alatt);

a florenczi, az angol, a svájci szalma ipart: az érczhéység csipke iparát és számtalan más oly ipari készítményeket, melyeket semmiféle

gép sem tud be végezni, bár egyes részei gépekkel gyártatnak; — ugyszintén melyek semmiféle úgy nevezett kisiparos szakmájához nem tartoznak, — de melyek készítésével száz és ismét sok száz ezer ember, asszony, leány, gyermek foglalkozván, ebbeli foglalkozásuk után többé k-vebbé jólétnek örvendenek; akkor át fogja látni azt, hogy:

először: a házi ipar nélkül a gyáripar fenn nem állhat; hogy másodsor, a háziipar minden művelt államban a közvagyonosodás egyik legfőbb tényezőjeként szerepül.

En tehát ilyen háziipart értek, ide tartom szük égesnek emelni és fejleszteni bár századokon át üzött s mégis mindig kezdetleges házi iparunkat; nem tartván szerencsétlenségnek azt, ha a tulipántos láda meg veszprémi kulacs és a beregi guba oly valamivel váltatik fel, min a nemzeti jelleg kevésbé lesz észrevehető.

A fenebiekben elmondván azt, hogy mit értek a haznos háziipar alatt, elkerülhetetlen szükségességnek tartom felsorolni azt, mit a házi ipar fejlesztése czéljából megindított mozgalom eredményeként felmutathatunk.

A már eléggé magyarázott szempontból kiindulva, mindjárt, midőn a m. kir. kormánytól megbizattam, hogy a háziipar terjesztését eszközöljem, — első feladatomul tűztem ki a társadalmi érdeklődést e nevezetes ügy iránt felbresszteni és megnyerni.

Érdekes tudni azt, hogy kezdetben annyi száz művelt jó hazafi között, kikkel az úgyről értekeztem, e sorok bevezetésében említett Goldberger Henrik barátomon kívül csupán i egyént találtam kik teljesen megértették szándékomat. Feljegyzem neveiket mert tartozom vele az utókorak.

Trencsénmegye főispánja Kobicza Pál és alispánja Zsambokrétly Emil urak ezek, kik fejtétlen bizalommal csatlakoztak az úgyhöz, s nem gyatitották, hogy pénzért, vagy dicsőségért léptem a küzdésre.

Később még gróf Zay Albert a pártalan főur csatlakozott hozzánk, és én megkezdem az „első háziipar és iparoktatást terjesztő egyesület“ alakítását a pozsonyi iparkamara területén.

A „helyreigazítás“ helyreigazítása.

Az ilyen eljárás indokait nem kutatom, de legalább is furcsának kell nyilvánítanom, midőn valaki eszmemenetének csak az által vél biztos kiindulási pontot feltegedezhetni, ha tévesen beleköt valamibe, a mihez tulajdonképen semmi köze az ő mondanivalójának. Hogy Sepszi-Szentgyörgyön festő és nyomató intézet van, azt — ha máshonnan nem tudnók is, tudjuk a „Nemerőből“, s hogy létezik ilyen intézet, annak csak örvendeni tud, a kinek népünk emelkedése szellemi és anyagi tekintetben szívén fekszik. Már p-dig ezt magamról állítom, mert „nekiem áldott az a bölcső, mely magyarrá ringatott“. Midőn tehát a helyreigazító ur, a ki nek érdemeit elismerni s buzgalmat méltányolni már volt alkalmam, — elhatározta tudomásul adni, hogy ezen festő és nyomatási intézet 500 forint államsegéllyel létesült s hogy az intézet minden néven nevezendő anyagokat „olyan tartós és szép színre képes festeni, mint bármely festő intézet bel- vagy külföldön“ — ezt igen helyesen tette az intézet érdekében és általában az idevágó iparág fejlesztése tekintetében; de — bocsásson meg — tehette volna ezt a nélkül, hogy a háziipar egyesület kiállításáról szóló tudósítás „helyreigazítás“ kellett volna ismertetését kezdeni. „Nehány érdekes újsággal is találkoztunk, minő pl. az első nyomott szövet, mely elég pontosan készült munkát, csak talán nem lesz épen tartós színű“ — így szólta a tudósítás egyik helye. Helyreigazító ur erre abban a véleményben van, hogy az a nyomás elég pontos nem lehet mint első készítmény, hanem a mi a színét illeti: „járjatos be minden földet“, — tartósabb és jobb szint sehol a föld kereségén előállítva nem fogtok tapasztalni. Ennek ellenében — bocsásson meg — szóról-szóra fantom az idézett vélemény, mert először is az e leg nem superlativusa a tökélynek, másodsor szerény szinérzekem elég merész volt egy veres szinnek legalább is hat árnyalatát megkülönböztetni s meggyőződésem szerint ez nem bizonyít ama szövet színeinek tartóssága mellett, mert a külbehatások iránt ugyanazon szinnek különböző nuance-ai különböző érzékenységgel viselhetnek. De mindezek dacára elnéztem volna a „helyreigazítást“, ha az olyanformán nem tűntetné fel a tudósítót, mint a ki rosakarattól tette óvatos megjegyzését. Így azonban nem tehettem, mert qui „tacet, consentire videtur“. Ki kell tenát jelentenem, hogy legfőbb ohajaim közé tartozott és fog tartozni mindig iparunk minden oldalól való fejlesztése s így természetesen az is, hogy a festő intézet a külföldiekkel versenyezés legyen, de ezt állítani arról már jelenleg, az — bocsásson meg — kissé nagy és merész mondas, a mit helyreigazító ur kiváló előszeregettel tesz. A mi pedig a műfaragás (és nem műfaragászat) termékének értékének megítélését illeti, arra nézve — bocsásson meg — köszönettel kell visszautasítanom jóakaró intését; magunknak is van — mint mükedvelőnek — csekély tájékozási képességem e tárgyban. Csak arra figyelmeztetem a „helyreigazító“ urat, hogy a t e c h n i k a i munka is mérvadó ár a megszállásánál. (Bizonyosan p h y s i k a i t akart ön mondani.) — A para-